

Opole, 10 czerwca 2025 r.

dr hab. Katarzyna Molek-Kozakowska, prof. UO
Katedra Języka Angielskiego,
Instytut Językoznawstwa, Wydział Filologiczny UO

Recenzja dorobku p. Boualema Benghalema jako kandydata na doktora i jego rozprawy doktorskiej pt. „The Effects of Using ICT on EFL Teacher’s Attitude and Anxiety: Case Study of Djillali Liabes University, Sidi Bel Abbes” w kontekście wniosku o uznanie jego stopnia naukowego doktora uzyskanego w Algierii jako równoważnego z polskim stopniem naukowym doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo

W świetle art. 186 dotyczącego warunków nadania stopnia doktora ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, osoba ubiegająca się o stopień doktora winna posiadać stopień magistra. Fakt ten jest potwierdzony dokumentami przedstawionymi do niniejszej nostryfikacji, zaświadczającymi, że p. Boualem Benghalem uzyskał dyplom magisterski na Uniwersytecie Djillali Liabes - Sidi Bel Abbes w 2013 r. na kierunku „Literatura i języki obce”, w zakresie „języka angielskiego” ze specjalizacją „dydaktyka języka angielskiego – języka obcego”.

Osoba ubiegająca się o stopień doktora winna posiadać w dorobku przed złożeniem doktoratu co najmniej jedną publikację naukową, np. artykuł w odpowiedniej rangi czasopiśmie naukowym. Na przedstawionej przez kandydata liście publikacji jest jeden artykuł w otwartym dostępie, który spełnia tę przesłankę: „Benghalem, B. (2015). The effects of using Microsoft Power Point on EFL learners’ attitude and anxiety. *Advances in Language and Literary Studies*, 6(6). <https://doi.org/10.7575/aiac.all.v.6n.6p.1>”. Czasopismo *Advances in Language and Literary Studies* nie figuruje w polskim wykazie czasopism punktowanych, nie posiada współczynnika wpływu i jest wydawane po 6 numerów rocznie od 2010 r. przez spółkę Australian International Academic Center PTY. LTD. Ze strony internetowej czasopisma wnika, że numer 6 z rocznika 6 (2015), w którym znajduje się też artykuł kandydata obejmuje 30 różnorodnych tematycznie publikacji, niektóre obejmujące zaledwie po kilka stron (<https://journals.aiac.org.au/index.php/all/issue/view/109>).

Sam artykuł Boualema Benghalema referuje wyniki badania kwestionariuszowego zawierającego 7 pytań i dotyczącego przekonań i uczuć związanych z używaniem MS

PowerPoint wśród 40 studentów uniwersytetu, na którym pracował kandydat, wraz ze zdawkowym omówieniem wywiadów z wybranymi spośród nich osobami. Ogólne rezultaty tego badania wskazują na pozytywną postawę i niski lęk przy używaniu wybranego programu komputerowego. Artykuł zdaje się wyciągać daleko idące wnioski na temat stosowania technologii w edukacji, co, przy tak małej próbie i niezwalidowanym kwestionariuszu, jest problematyczne. Nie jest też jasne jak używanie MS PowerPoint ma się do efektywności przyswajania języka obcego. Artykuł wykorzystuje bardzo podobną metodologię, wnioskowanie i opis pojęć „postawy” [attitude] i „lęku” [anxiety] w stosunku do tych zastosowanych w później w pracy doktorskiej, tym razem w odniesieniu do nauczycieli. Uważam, że gdyby kandydat do stopnia doktora w Polsce przedstawił ten artykuł jako część swojego dorobku, nie zostałby on uznany za wystarczający.

Osobie ubiegającej się o stopień doktora w Polsce weryfikuje się także uzyskanie efektów kształcenia dla kwalifikacji na poziomie 8 Polskiej Ramy Kwalifikacji, która jest transpozycją Europejskiej Ramy Kwalifikacji. O ile nie można wymagać, aby państwa spoza Europy miały stosować taki sam standard opisu umiejętności kandydatów do doktoratu, jednak należy zakładać, że osoba ubiegająca się o nostryfikację swojego doktoratu w Polsce powinna wykazać w jakiś sposób, że jej wiedza w zakresie dyscypliny (tutaj językoznawstwo), umiejętności badawcze i kompetencje społeczne korespondują do poziomu 8 PRK/ERK. Przedłożona dokumentacja p. Boualema Benghalema nie zawiera informacji o szczegółach programu studium doktoranckiego, ani protokołów z egzaminów doktorskich oprócz końcowego dyplomu, dlatego jedynym sposobem weryfikacji tego wymagania jest sprawdzenie, jak treść, zakres i kompozycja samej rozprawy doktorskiej świadczy o posiadaniu przez kandydata odpowiednich efektów pod względem poziomu wiedzy (w zakresie językoznawstwa), umiejętności i kompetencji.

Celem dysertacji p. Boualema Benghalema pt. „The Effects of Using ICT on EFL Teacher’s Attitude and Anxiety: Case Study of Djillali Liabes University, Sidi Bel Abbes” jest zbadanie postaw i poziomu lęku przed technologią komputerowo-informacyjną w przypadku wykładowców języka angielskiego na wybranym algierskim uniwersytecie. Praca umieszczona jest instytucjonalnym kontekście Algierii jako kraju rozwijającego się, który inwestuje w technologie w swoim sektorze edukacyjnym. Badanie obejmuje kwestionariusz (zaaplikowany 32 osobom) i wywiady (przeprowadzone z 10 osobami), które sprawdzają ewentualne poziomy korelacji między wiekiem, płcią, doświadczeniem zawodowym, poziomem kompetencji w korzystaniu z komputerów, a pozytywnym lub negatywnym nastawieniem do wykorzystania technologii oraz osobistym poziomem lęku, stresu czy niepewności w ich wykorzystaniu w życiu, domu i pracy nauczyciela.

O ile praca może być przyczynkiem do zrozumienia specyfiki wybranych praktyk pedagogicznych w Algierii, nie może być uznana za rozprawę spełniającą charakterystyki i wymagania stawiane rozprawom w dyscyplinie językoznawstwo. Sam fakt, że osobami badanymi byli nauczyciele języka angielskiego o różnych postawach wobec komputerów nie stanowi jeszcze o językoznawczym charakterze badania, nawet jeśli przyjmiemy, że pewne

badania w językoznawstwie stosowanym mogą mieć do czynienia ze zmiennymi psychologicznymi i społecznymi w procesie wspomagania technologią dydaktyki języka obcego. Zarówno kwestionariusz jak i wywiady (których rezultaty zostały jedynie częściowo omówione w pracy) mogłyby równie dobrze dotyczyć nauczycieli i wykładowców innych przedmiotów, ponieważ „zastosowanie technologii” jest w pracy rozumiane wąsko jako używanie komputerów, edytorów tekstu czy prezentacji multimedialnych i nie odnosi się tutaj do specyficznych programów i technologii związanych z nauczaniem języka obcego/angielskiego (np. słowników elektronicznych, korpusów tekstowych, programów do ćwiczenia wymowy, gramatyki czy leksyki, czy specjalistycznych programów do tłumaczenia czy wspomagania pisania w języku obcym).

Przedstawiona rozprawa doktorska obejmuje 242 stron (niestandardowego) manuskryptu w podziale na cztery rozdziały zasadnicze, w tym jeden metodologiczny, jeden z przeglądem literatury, jeden z omówieniem wyników kwestionariusza i jeden z dyskusją i rekomendacjami, a także krótki wstęp i kilkustronicowe zakończenie, oraz dwa streszczenia. Otwarcie rozprawy rozważaniami metodologicznymi przed dokonaniem przeglądu literatury przedmiotu i ustaleniem luki badawczej oraz hipotez wydaje się zabiegiem nietrafionym. Przy lekturze rozprawy nie daje się także uchwycić bezpośredniego związku między dokonanym przeglądem literatury (często dotyczącym badań w krajach anglojęzycznych lub europejskich), a zaprojektowaniem badania w lokalnym kontekście Algierii. Badania przytoczone w pracy nie mają charakteru językoznawczego, częściowo są przestarzałe, a podawane definicje są ogólnikowe i nie poddawane krytycznemu omówieniu, którego oczekuje się na poziomie 8 PRK/ERK.

Manuskrypt uzupełnia ponad 20 stron bibliografii zawierającej źródła literatury przedmiotu, głównie z czasów poprzedzających aktywne włączanie technologii cyfrowej w edukację językową, oraz prawie 40 stron załączników. Kompozycja części empirycznej pracy obejmuje głównie prezentację danych technicznych i różnych ich korelacji, zarówno w formie graficznej, tabelarycznej, jak i tekstowej, z czego pewna ich część nie jest niezbędna do zrozumienia rezultatów. Niektóre diagramy graficznie przedstawiają rzekome relacje między danymi z różnych porządków epistemicznych (np. wiek a rodzaj odpowiedzi w kwestionariuszu, jak gdyby wiek był tutaj zmienną, a nie cechą demograficzną).

Ponieważ wyniki nie są znormalizowane, ani przetworzone w sposób statystyczny pokazujący ich istotność i współczynnik korelacji, a jedynie proporcje procentowe na bardzo małej grupie badanych o zróżnicowanych charakterystykach demograficznych, trudno wyciągać na ich podstawie wnioski, a tym bardziej rekomendacje. Struktura pracy nie pozwala też na pogłębione odniesienie się do konkretnych rozwiązań wyływających z problemów badawczych, tj. uchwycenia najbardziej palących problemów związanych z użyciem technologii w procesie edukacyjnym i obszarów wymagających celowanych interwencji. Praca więc, w moim przekonaniu, nie proponuje oryginalnego rozwiązania problemu badawczego.

Z pracy emanuje dość optymistyczny ton wynikający z założenia, że pomimo pewnej różnorodności opinii, właściwie większość nauczycieli w Algierii traktuje komputery jako przydatne narzędzia pracy i używa ich do swoich celów. Jednak w rozprawie nie przedstawiono żadnych konkretnych technik i zaleceń stosowania technologii do bardziej efektywnego nauczania **języka obcego** w kontekście tych ogólnikowych wniosków. Nie bierze się także pod uwagę instytucjonalnego charakteru procesu dydaktycznego w uczelniach, gdzie – bez względu na osobiste poglądy, postawy i dyspozycje – proces kształcenia regulowany jest przez zalecenia danej placówki edukacyjnej, którym wykładowcy są zobowiązani się podporządkować. Moim zdaniem, są to fundamentalne błędy w projektowaniu badania, ponieważ kwestionariusz nie uwzględnia uwarunkowań, które bezpośrednio rzutują na procesy edukacyjne, co może unieważniać część wniosków w pracy.

W mojej opinii niniejsza praca doktorska nie jest raportem z dobrze zaprojektowanego i przeprowadzonego badania i nie wskazuje na dobre opanowanie warsztatu metodologicznego i analitycznego przez kandydata, ani na dogłębną znajomość teorii językoznawczych, literatury z zakresu językoznawstwa stosowanego i współczesnych badań w obszarze tematycznym związanym z technologiami informacyjnymi w kontekście **nauczania i uczenia się języka obcego/angielskiego**. Nie bez znaczenia dla mnie jest ogólnikowość, brak walidacji kwestionariuszy i brak konsekwencji w przyjęciu połączonych instrumentów jakościowych i ilościowych. Jednakże najważniejszym mankamentem tej rozprawy z mojej perspektywy jest niemożność umieszczenia przedsięwziętego badania w żadnym ze znanych mi paradygmatów badań w dyscyplinie językoznawstwo, nawet w zakresie dydaktyki języków obcych. W streszczeniu w języku angielskim dołączonym do dokumentacji nostryfikacyjnej sam kandydat twierdzi, że „the dissertation offers an original contribution to the field of **educational sciences**. It presents a scientifically grounded, innovative approach to understanding ICT integration in Algerian **education**” [podkreślenie moje]. Jeśli kandydat widzi swój wkład do nauki głównie w zakresie nauk pedagogicznych, nie powinien być może wnioskować o nostryfikację w zakresie językoznawstwa.

Reasumując, moim zdaniem rozprawa doktorska nie spełnia warunków określonych w art. 187 ust. 1. i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, ponieważ zaledwie częściowo i w niewielu obszarach prezentuje wiedzę teoretyczną kandydata na poziomie 8 PRK/ERK. Ponadto, nie stanowi ona oryginalnego rozwiązania problemu naukowego w dyscyplinie językoznawstwo, do której to dyscypliny zwrócono się o nostryfikację. Na podstawie przeprowadzonej merytorycznej i formalnej analizy dysertacji i dorobku kandydata w świetle obecnie obowiązujących przepisów stwierdzam, że nie są one równoważne z wymaganiami stawianymi doktoratom w Polsce, jednocześnie zastrzegając, że opinia ta nie obejmuje innych osiągnięć i działań naukowych podjętych przez p. Boualema Benghalema po uzyskaniu doktoratu w Algierii w 2018 r., których nie można uwzględnić w niniejszej recenzji.

Melkorak